

Zpráva o šetření ve věci neudělení mezinárodní ochrany

Paní A., bytem Pobytové středisko Ministerstva vnitra České republiky, Zastávka u Brna (dále jen „stěžovatelka“), se obrátila prostřednictvím své právní zástupkyně na tehdejší veřejnou ochránkyni práv. Poté, co jsem byla veřejným ochráncem práv pověřena k výkonu působnosti ochránce v oblasti věci cizinců, zahájila jsem šetření na základě podnětu stěžovatelky.

Stěžovatelka namítala, že odbor azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra (dále jen „OAMP“) pochybil, když ji neidentifikoval jako oběť obchodování s lidmi a neudělil jí mezinárodní ochranu. Dále stěžovatelka namítala pochybení při vedení řízení, když si OAMP neopatřil žádné relevantní zprávy o zemi původu stěžovatelky týkající se obětí obchodování s lidmi. Dle stěžovatelky OAMP zároveň pochybil, když nezajistil, aby pohovor s ní vedla osoba stejného pohlaví.

Stěžovatelka podala proti rozhodnutí žalobu ke Krajskému soudu v Brně.¹ Vzhledem k tomu, že podnět stěžovatelky poukázal také na systémové nedostatky v rámci identifikace obětí obchodování s lidmi a zranitelných osob, rozhodla jsem se navzdory podané žalobě zahájit ve věci šetření.

A. Shrnutí závěrů

V rámci šetření jsem zjistila, že OAMP pochybil v následujících bodech:

- (1) OAMP se nedostatečně zabýval zranitelností stěžovatelky, v důsledku čehož v průběhu řízení o žádosti o mezinárodní ochranu postupoval v rozporu s § 10 odst. 4 zákona o azylu² (viz část C.1).
- (2) OAMP neprovedl identifikaci stěžovatelky jako oběti obchodování s lidmi v souladu s článkem 10 Úmluvy Rady Evropy³ (viz část C.1).
- (3) OAMP pochybil tím, že v rozporu s § 23c zákona o azylu a § 50 správního řádu v rámci řízení nevzal v potaz stěžovatelkou doložené stanovisko organizace La Strada a nevypořádal se s ním v rámci odůvodnění (viz část C.1).
- (4) OAMP pochybil, když si v rámci řízení ve věci mezinárodní ochrany v souladu s článkem 10 odst. 3 písm. b) procedurální směrnice a ustálenou judikaturou nezaopatřil relevantní zprávy o zemi původu stěžovatelky pro vyhodnocení, zda se stěžovatelka stala obětí obchodování s lidmi, a také pro meritorní posouzení její žádosti o udělení mezinárodní ochrany (viz části C.1 a C.2).

1 Řízení je vedeno pod sp. zn. 32 Az 47/2019.

2 Zákon č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

3 Úmluva Rady Evropy o opatřeních proti obchodování s lidmi, vyhlášená pod č. 33/2017 Sb. m. s.

- (5) OAMP pochybil, když se v případě stěžovatelky nesnažil v souladu s § 23 odst. 3 zákona o azylu při provedení pohovorů zajistit přítomnost osob stejného pohlaví, jako je pohlaví stěžovatelky (viz část C.3).
- (6) OAMP pochybil, když pro tlumočení z a do anglického jazyka ustanovil *ad hoc* tlumočníka bez posouzení splnění podmínek pro postup podle § 24 zákona o znalcích a tlumočnících⁴ (viz část C.4).

B. Skutková zjištění

Dne 26. prosince 2017 podala stěžovatelka žádost o udělení mezinárodní ochrany v České republice. V rámci řízení ve věci mezinárodní ochrany uvedla, že pochází z Nigérie z města Benin City (hlavní město státu Edo). Z Nigérie vycestovala, jelikož jí byla nabídnuta práce v Evropě. Uvedla, že byla v Itálii donucena pod výhrůžkami k prostituci, a to za účelem splacení vzniklého dluhu za náklady na její cestu do Evropy. Stěžovatelce mělo být vyhrožováno, že pokud nesplatí svůj dluh, zabijí ji a její příbuzné v Nigérii.

Stěžovatelka o udělení mezinárodní ochrany požádala během svého zajištění za účelem vyhoštění v Zařízení pro zajištění cizinců Bělá-Jezová.⁵ Po podání žádosti o udělení mezinárodní ochrany OAMP stěžovatelku zajistil, neboť shledal, že existují oprávněné důvody se domnívat, že žádost o udělení mezinárodní ochrany byla podána pouze s cílem vyhnout se hrozícímu vyhoštění.⁶ Stěžovatelka proti rozhodnutí o zajištění podala žalobu ke Krajskému soudu v Praze, který žalobu zamítl.⁷ Nejvyšší správní soud následně zrušil rozsudek krajského soudu, neboť krajský soud neprovedl důkazem zprávu organizace La Strada, přestože ji ve svém rozsudku hodnotil.⁸ Krajský soud následně žalobu opět zamítl.⁹ Nejvyšší správní soud rozsudek krajského soudu opět zrušil, neboť stěžovatelka byla krajským soudem zkrácena na svém právu na ústní projednání věci.¹⁰ Krajský soud v Praze svým dalším rozsudkem ve věci zrušil rozhodnutí OAMP. Krajský soud shledal zjištění OAMP nedostatečnými, a to zejména ve vztahu ke skutkovým závěrům, na základě nichž OAMP konstatoval, že stěžovatelka není zranitelnou osobou.¹¹

Ve svém prvním rozhodnutí ve věci mezinárodní ochrany OAMP řízení zastavil z důvodu nepřípustnosti žádosti. Shledal, že státem příslušným k posouzení podané žádosti je podle

4 Zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů. Předpis byl zrušen ke dni 31. prosince 2020 a nahrazen zákony č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech a č. 354/2019 Sb., o soudních tlumočnících a soudních překladatelích.

5 Rozhodnutí ze dne 21. prosince 2017, č. j. KRPP-189147-5/ČJ-2017-030022, o zajištění podle § 124 odst. 1 písm. b) zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o pobytu cizinců“).

6 Rozhodnutí ze dne 28. prosince 2017, č. j. OAM-185/LE-BE01-BE04-PS-2017. Rozhodnutí o zajištění podle § 46a odst. 1 písm. e) zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších předpisů.

7 Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 2. února 2018, č. j. 52 A 1/2018-23.

8 Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25. června 2019, č. j. 4 Azs 62/2018-57.

9 Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 19. srpna 2019, č. j. 52 A 1/2018-45.

10 Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 9. ledna 2020, č. j. 4 Azs 348/2019-48.

11 Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 4. února 2020, č. j. 52 A 1/2018-69.

nařízení Dublin III¹² Italská republika. Stěžovatelka se proti tomuto rozhodnutí bránila podáním žaloby ke Krajskému soudu v Hradci Králové, který žalobu zamítl.¹³ Nejvyšší správní soud svým rozsudkem zrušil rozsudek krajského soudu a také rozhodnutí OAMP, neboť shledal, že OAMP „zatížil své rozhodnutí nepřezkoumatelností (nezabýval se dostatečně tvrzením stěžovatelky, že je obětí obchodování s lidmi, resp. že je zranitelnou osobou) a vadou řízení spočívající v tom, že skutkový stav, který vzal za základ napadeného rozhodnutí, nemá oporu ve správním spise“. OAMP nevzal v úvahu zprávy, které se týkaly situace nigérijských žen v Italské republice a nucené prostituce, a nevyhodnotil dostatečně otázku systémových nedostatků azylového řízení a podmínek přijetí v Italské republice.¹⁴

OAMP přistoupil k opětovnému posouzení žádosti stěžovatelky a rozhodl se uplatnit diskreční ustanovení zakotvené v čl. 17 odst. 1 nařízení Dublin III.¹⁵ Z rozhodnutí OAMP nevyplývá, z jakého důvodu k uplatnění diskrečního ustanovení přistoupil. Ředitelka OAMP však ve svém vyjádření uvedla, že k uplatnění diskrečního ustanovení OAMP přistoupil z důvodu, že vzal v potaz cíle dublinského systému a dosavadní délku řízení. Dospěl k závěru, že by věc vyžadovala další šetření, a to zejména získání individuálních záruk ze strany Itálie s ohledem na nevyjasněné postavení žadatelky ve vztahu k její zranitelnosti. Zároveň ředitelka OAMP uvedla, že OAMP zohlednil neochotu stěžovatelky vycestovat do Itálie a lhůtu pro provedení přemístění stěžovatelky podle čl. 29 nařízení Dublin III.

OAMP ve svém druhém rozhodnutí ve věci mezinárodní ochrany rozhodl tak, že stěžovatelce mezinárodní ochranu neudělil.¹⁶ OAMP své rozhodnutí neudělit stěžovatelce azyl odůvodňuje tím, že: 1. stěžovatelka se obává jednání ze strany soukromých osob a nevyhledala ochranu v zemi svého původu, 2. OAMP má pochybnosti o tom, zda stěžovatelce skutečně hrozí vážné nebezpečí, 3. OAMP ve svém rozhodnutí neshledal stěžovatelku obětí obchodování s lidmi, 4. stěžovatelka nepožádala o mezinárodní ochranu ihned po příjezdu do České republiky. Rozhodnutí neudělit stěžovatelce doplňkovou ochranu OAMP odůvodnil následovně: 1. OAMP nepovažuje vyhrožování stěžovatelce za vážně míněné a pouhá možnost špatného zacházení nepředstavuje porušení čl. 3 EÚLP,¹⁷ 2. stěžovatelka se po návratu do země původu má kam a ke komu navrátit, není osamělou osobou bez sociálních a jiných vazeb, 3. teroristické útoky Boko Haram nelze považovat za vnitřní ozbrojený konflikt. Stěžovatelka podala proti rozhodnutí žalobu ke Krajskému soudu v Brně.¹⁸

12 Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 604/2013, kterým se stanoví kritéria a postupy pro určení členského státu příslušného k posuzování žádosti o mezinárodní ochranu podané příslušníkem třetí země nebo osobou bez státní příslušnosti v některém z členských států.

13 Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 4. července 2018, č. j. 31 Az 18/2018-53.

14 Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 31. října 2018, č. j. 6 Azs 275/2018-72.

15 Podle článku 17 odst. 1 nařízení Dublin III „[o]dchylně od čl. 3 odst. 1 se může každý členský stát rozhodnout posoudit žádost o mezinárodní ochranu, kterou podal státní příslušník třetí země nebo osoba bez státní příslušnosti, i když podle kritérií stanovených tímto nařízením není příslušný.“

16 Rozhodnutí ze dne 11. září 2019, č. j. OAM-185/LE-BE01-K03-R2-2017.

17 Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod. Podle čl. 3 EÚLP „[n]ikdo nesmí být mučen nebo podrobován nelidskému či ponižujícímu zacházení anebo trestu“.

18 Řízení je vedeno pod sp. zn. 32 Az 47/2019.

C. Právní hodnocení

C.1 Identifikace stěžovatelky jako oběti obchodování s lidmi

Povinnost OAMP identifikovat zranitelné osoby v rámci řízení ve věci mezinárodní ochrany

Na základě § 10 odst. 4 zákona o azylu je Ministerstvo vnitra v souvislosti s poskytnutím údajů k podané žádosti o mezinárodní ochranu **povinnou určit, zda je žadatel zranitelnou osobou**. Za zranitelnou osobu označuje § 2 odst. 1 písm. i) zákona o azylu mimo jiné oběti obchodování s lidmi, stejně jako oběti vážných forem fyzického, psychického a sexuálního násilí.¹⁹ Těmto osobám poté v řízení náleží zvláštní ochrana a záruky.

Postup OAMP a nedostatky při vyhodnocení, zda je stěžovatelka obětí obchodování s lidmi, a tudíž zranitelnou osobou, posuzuji níže. Nad rámec posouzení, zda stěžovatelka je obětí obchodování s lidmi, však ze spisové dokumentace ani z rozhodnutí OAMP nevyplývá, že se OAMP zabýval otázkou, zda byla stěžovatelka během svého pobytu v Itálii, když vykonávala prostituci, vystavena vážným formám fyzického, psychického a sexuálního násilí. OAMP přitom skutečnost, že stěžovatelka prostituci vykonávala, nezpochybňoval. Spisová dokumentace však neobsahuje např. komunikaci s pracovníky zařízení pro zajištění cizinců, v němž byla stěžovatelka zpočátku zajištěna, ohledně jejich posouzení zranitelnosti stěžovatelky. Zároveň OAMP při provedení pohovoru nekladl otázky, které by přispěly k objasnění otázky, zda stěžovatelka nebyla vystavena vážným formám fyzického, psychického a sexuálního násilí během výkonu prostituce.

Shledávám, že se OAMP nedostatečně zabýval otázkou, zda se stěžovatelka mohla stát obětí vážných forem fyzického, psychického a sexuálního násilí, a zda tedy není zranitelnou osobou z těchto důvodů.

Povinnost OAMP aktivně identifikovat oběti obchodování s lidmi

Podle článku 10 odst. 1 Úmluvy Rady Evropy smluvní strany zajistí pro příslušné orgány pracovníky, kteří jsou vyškoleni a kvalifikováni mimo jiné v oblasti identifikace a poskytování pomoci obětem obchodování s lidmi. Podle důvodové zprávy k tomuto ustanovení se „příslušným orgánem“ rozumí orgány veřejné moci, které mohou přijít do styku s oběťmi obchodování s lidmi, jako je policie, inspektorát práce, celní úřad, imigrační úřady, velvyslanectví a konzuláty.²⁰

Expertní skupina GRETA ve své monitorovací zprávě o provádění Úmluvy Rady Evropy o opatřeních proti obchodování s lidmi vyzvala české orgány, aby oddělily identifikaci obětí

19 Srov. § 2 odst. 1 písm. i) zákona o azylu: „Zranitelnou osobou zejména nezletilá osoba bez doprovodu, rodič nebo rodina s nezletilým dítětem nebo rodič nebo rodina se zletilým dítětem se zdravotním postižením, osoba starší 65 let, osoba se zdravotním postižením nebo s vážným onemocněním, těhotná žena, **oběť obchodování s lidmi** nebo osoba, která byla mučena, znásilněna nebo **podrobena jiným vážným formám psychického, fyzického nebo sexuálního násilí**“ (zvýraznění doplněno).

20 Rada Evropy, *Explanatory Report to the Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings*, ve Varšavě dne 16. května 2005. Na povinnost příslušných orgánů aktivně identifikovat oběti obchodování s lidmi poukázal i Nejvyšší správní soud ve svém rozsudku ze dne 21. května 2020, č. j. 7 Azs 417/2019-60, odst. 25. V daném případě Nejvyšší správní soud posuzoval postup cizinecké policie.

obchodování s lidmi od zahájení trestního řízení a zavedly formalizovaný postup identifikace obětí, který by vymezil role a povinnosti všech příslušných zúčastněných stran. Tento formalizovaný postup identifikace obětí obchodování s lidmi by měl zároveň podporovat meziresortní přístup zapojením specializovaných nevládních organizací, inspektorů práce, sociálních pracovníků, odborníků na ochranu dětí a zdravotnického personálu. Expertní skupina **GRETA** rovněž **žádala úřady, aby věnovaly zvýšenou pozornost proaktivní identifikaci obětí obchodování s lidmi mezi žadateli o azyl a osobami umístěnými v zařízeních pro zajištění cizinců.**²¹ Expertní skupina GRETA zároveň připomněla, že otázka identifikace má zásadní význam. Upozornila, že „[b]ez identifikace obchodovaných osob by se celý systém pomoci a ochrany stal bezpředmětným. Je proto nezbytné, aby stát zajistil zavedení účinného systému proaktivní identifikace obětí obchodování s lidmi bez ohledu na jejich státní příslušnost a imigrační status. Mnoho obchodovaných osob se ne vždy identifikuje jako oběti a není si vědomo právního významu tohoto pojmu. Povinnost identifikace proto leží na úřadech.“²²

V rámci identifikace obětí obchodování s lidmi Úmluva Rady Evropy zároveň vyžaduje, aby smluvní strany přijaly taková legislativní nebo jiná opatření, která budou nezbytná pro identifikaci obětí, případně též ve spolupráci s jinými smluvními stranami a příslušnými podpůrnými organizacemi. Expertní skupina GRETA uvádí, že specializované nevládní organizace mohou významně přispět k procesu identifikace obětí a měly by být zapojeny do úsilí různých subjektů, aby žádná oběť obchodování s lidmi nezůstala neidentifikována.

Definice oběti obchodování s lidmi

Obchodování s lidmi definuje článek 4 písm. a) Úmluvy Rady Evropy. Dle ní obchodování s lidmi znamená „najmutí, přepravu, předání, přechování nebo přijetí osob za účelem vykořisťování, a to prostřednictvím pohrůžky násilím nebo použitím násilí či jiných forem donucení, prostřednictvím únosu, podvodu, uvedení v omyl nebo zneužití moci či stavu zvláštní zranitelnosti nebo prostřednictvím poskytnutí nebo přijetí plateb či výhod s cílem získat souhlas osoby mající kontrolu nad jinou osobou. Vykořisťování zahrnuje přinejmenším zneužívání prostituce jiných, jiné formy sexuálního vykořisťování, nucenou práci nebo služby, otroctví nebo podobné praktiky jako otroctví, nevolnictví nebo odnětí orgánů“. **Obětí obchodování s lidmi je každá fyzická osoba, která je objektem obchodování s lidmi podle uvedené definice.**²³

K vyhodnocení otázky, zda jde o oběť obchodování s lidmi, je nutné posoudit, zda jsou splněny tři znaky definice, a to 1. **jednání:** pachatel najal, přepravil, předal, přechovával, nebo přijal danou osobu, 2. **prostředky:** použitím násilí či jiných forem donucení, únosu, podvodu, uvedení v omyl nebo zneužití moci či stavu zvláštní zranitelnosti nebo prostřednictvím poskytnutí nebo přijetí plateb či výhod s cílem získat souhlas osoby mající

21 GRETA Group of Experts on Action against Trafficking in Human Beings, *Report concerning the implementation of the Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings by the Czech Republic* (Zpráva o provádění Úmluvy Rady Evropy o opatřeních proti obchodování s lidmi Českou republikou). Přijata dne 21. listopadu 2019, publikována dne 11. února 2020, s. 7.

22 Tamtéž, s. 41., odst. 160.

23 Článek 4 písm. e) Úmluvy Rady Evropy.

kontrolu nad jinou osobou a 3. účel: za účelem vykořisťování.²⁴ V kontextu příběhu stěžovatelky je důležité připomenout, že souhlas oběti obchodování s lidmi se zamýšleným vykořisťováním nebude brán v úvahu, jestliže byl použit jakýkoliv prostředek podle čl. 4 písm. a) Úmluvy Rady Evropy.²⁵

Argumentace OAMP

OAMP ve svém rozhodnutí tuto definici obchodování s lidmi citoval, **k naplnění nebo nenaplnění definičních znaků v případě stěžovatelky se však nevyjádřil**. Tímto postupem OAMP nesplnil svou povinnost aktivně identifikovat oběti obchodování s lidmi vyplývající z čl. 10 Úmluvy Rady Evropy. OAMP pouze konstatoval, že stěžovatelku nepovažuje za oběť obchodování s lidmi z následujících důvodů:²⁶

- „Žadatelka z vlasti odjela ze své svobodné vůle poté, co jí bylo nabídnuto zaměstnání v cizině, aniž by si však podmínky a místo výkonu práce blíže ověřila, přesto, že pochází z oblasti a kmene, ze kterého dlouhodobě dochází k ‚náběru‘ žen za účelem prostituce v Evropě, což je navíc obecně známá informace.“ Stěžovatelka „nebyla, jak je v případě obětí obchodování s lidmi typické, nikým na cestě doprovázena, resp. hlídána“. Rovněž „nikdy nebyla jednak na své svobodě, ale i komunikaci s jinými lidmi či institucemi nijak omezena, na území Itálie měla k dispozici mobilní telefon a přiměřené finanční prostředky (byť zřejmě z prostituce) [...] V samotném odjezdu z Itálie jí rovněž nebylo ze strany věřitelky nijak bráněno.“
- Presentovaný důvod obav z návratu do vlasti (strach z jednání a výhrůžek jí neznámé ženy kvůli nesplácení dluhu) je zcela zjevně obavou z jednání soukromé osoby. Stěžovatelka „nebyla bezprostředně ohrožena na svém životě, nebyla psychicky, fyzicky či finančně na ženě, které splácela dluh, plně závislá, měla prostředky, možnosti a kontakty, jak situaci řešit. Jediný nátlakový prostředek [...] byly výhrůžné telefonáty (popř. černá magie, kterou však správní orgán nemůže vzhledem k její iracionalitě považovat za reálný nátlakový prostředek)“.
- Také „byla nucena splácet dluh, nikoli vykonávat profesi prostitutky“. Dle OAMP stěžovatelka zvolila „nejsnadnější možnost získání finančních prostředků k umoření dluhu, a to výkon prostituce“.
- Svůj závěr o tom, že žadatelku nelze považovat za oběť obchodování s lidmi podpořil OAMP také argumentem, že stěžovatelka při své výpovědi před orgány cizinecké policie o podvodu ohledně příslibeného zaměstnání v Evropě ani o své práci prostitutky vůbec nehovořila.

Po uvedení těchto argumentů OAMP konstatoval: „Z výše uvedených důvodů proto **správní orgán ani nepřistoupil k zajištění informací o osobách či obětech obchodování s lidmi** vracejících se do Nigérie, či situaci žen po nucené prostituci“ (zvýraznění doplněno).

24 SAX, H. In: PLANITZER, J., SAX, H. (eds.) *A Commentary on the Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings*. Elgar Commentaries. Cheltenham – Northampton: Edward Elgar Publishing, 2020. ISBN 978 1 78811 155 3, s. 57.

25 Článek 4 písm. b) Úmluvy Rady Evropy o opatřeních proti obchodování s lidmi.

26 Tyto důvody jsou uvedeny na stranách 6 až 9 rozhodnutí OAMP ze dne 11. září 2019.

Nedostatky při identifikaci stěžovatelky jako oběti obchodování s lidmi

OAMP si v průběhu řízení tedy neobstaral vůbec žádné informace týkající se problematiky obchodování s lidmi (natož informace konkrétně o obchodování s nigerijskými ženami z oblasti Edo, které cestovaly přes Libyi do Itálie, kde poté vykonávaly prostituci). V tom spatřuji zcela zásadní pochybení, které mělo vliv na další průběh řízení včetně samotného posouzení žádosti o mezinárodní ochranu. **Bez těchto informací totiž OAMP nemohl správně vyhodnotit, jestli je stěžovatelka obětí obchodování s lidmi, či nikoliv.**

Mé pochybnosti o nepodloženosti závěru OAMP prohlubuje také vyjádření jeho ředitelky, dle kterého pracovníci OAMP neabsolvují speciální školení zaměřené na oběti obchodování s lidmi „neboť tento fenomén našťěstí není v ČR, a zejména pak v komunitě žadatelů o mezinárodní ochranu, naprosto rozšířen“.²⁷ Obávám se, že mimo jiné právě z důvodu chybějícího proškolení pracovníků OAMP na identifikaci obětí obchodování s lidmi nelze jednoznačně tvrdit, že se mezi žadateli o udělení mezinárodní ochrany oběti obchodování s lidmi běžně nevyskytují. Nízký počet obětí obchodování s lidmi mezi žadateli o udělení mezinárodní ochrany může souviset s chybějícími znalostmi pro identifikaci těchto osob. V této souvislosti odkazují také na Národní strategii boje proti obchodování s lidmi v ČR pro období 2020–2023, která považuje pracovníky SUZ a OAMP za jednu z cílových skupin vzdělávání, protože u nich „existuje zvýšený předpoklad, že se mohou dostat do kontaktu s oběťmi obchodování s lidmi“. Tedy i dokument vypracovaný Ministerstvem vnitra předpokládá, že právě fenomén obchodování s lidmi může být v komunitě žadatelů o mezinárodní ochranu rozšířen.

Zároveň v souvislosti s proškolením příslušných pracovníků OAMP poukazují na monitorovací zprávu expertní skupiny GRETA, podle níž by české orgány měly podniknout další kroky k zajištění pravidelných školení o problematice obchodování s lidmi a právech obětí pro všechny příslušné odborníky včetně imigračních a azylových úředníků. Školení by mělo být začleněno do pravidelné odborné přípravy příslušných odborníků na všech úrovních, mělo by zahrnovat meziresortní expertízu a mělo by být prováděno v celé zemi. Školící programy by měly být koncipovány s cílem mimo jiné zlepšit znalosti a dovednosti příslušných odborníků, které jim umožní identifikovat oběti obchodování s lidmi a poskytovat jim pomoc a ochranu.²⁸

Jak jsem uvedla již výše, OAMP v souvislosti s poskytnutím údajů k podané žádosti o udělení mezinárodní ochrany určí, zda žadatel o udělení mezinárodní ochrany je zranitelnou osobou. Zranitelnou osobou je přitom také oběť obchodování s lidmi.²⁹ Pokud pracovníci OAMP neabsolvují školení na identifikaci obětí obchodování s lidmi, lze mít pochybnosti, zda jsou schopni identifikovat oběti obchodování s lidmi podle článku 10 Úmluvy Rady Evropy a zároveň zda jsou schopni identifikovat zranitelné osoby ve smyslu § 10 odst. 4 zákona o azylu.

²⁷ Vyjádření ze dne 15. května 2020.

²⁸ GRETA Group of Experts on Action against Trafficking in Human Beings, *Report concerning the implementation of the Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings by the Czech Republic* (Zpráva o provádění Úmluvy Rady Evropy o opatřeních proti obchodování s lidmi Českou republikou). Přijata dne 21. listopadu 2019, publikována dne 11 února 2020, s. 28, odst. 92.

²⁹ Ustanovení § 2 písm. i) zákona o azylu.

Jak rozeberu podrobněji níže, OAMP ve svém rozhodnutí nerespektoval argumentaci soudů týkající se přímo stěžovatelky, nevycházel ze žádných relevantních informací o zemi původu a nesprávně hodnotil také stanovisko organizace La Strada. Co se týče argumentu OAMP, že stěžovatelka při prvním kontaktu s policejními orgány o své práci prostitutky vůbec nehovořila, upozorňuji na skutečnost, že v případech, kdy jde o oběť obchodování, je poměrně běžné, že se (podobně jako stěžovatelka v tomto případě) při **prvním kontaktu** s policií cizího státu, nadto s osobami čistě mužského pohlaví, **nesvěří se svými zkušenostmi** a s tím, že byla sexuálně napadena či obtěžována.³⁰

Soudní rozhodnutí týkající se stěžovatelky

V posledním rozsudku, který se týkal zajištění stěžovatelky,³¹ Krajský soud v Praze v souvislosti se závěrem OAMP o tom, že stěžovatelka není zranitelnou osobou, poukázal na její příběh a fakt, že o podobných situacích dlouhodobě informují média.

Dále soud uvedl, že skutková **zjištění správního orgánu obsahují celý soubor indikátorů vedoucích k možnému závěru, že by žalobkyně mohla být obětí obchodování s lidmi**. Konstatoval, že se OAMP „na okolnosti v případě žalobkyně potvrzující či vyvracející závěr, že je tato zranitelnou osobou, v nezbytném rozsahu nedotazoval; žalobkyně nemusela pochopit relevanci těchto skutečností; možné zábrany (možné sexuální násilí); tazatel a tlumočnický opačného pohlaví“.

OAMP se dle soudu nemohl spokojit s tím, že stěžovatelka uvedené skutečnosti výslovně neuváděla, ale měl za tím účelem sám rozhodné skutečnosti zjišťovat. „Jen tak by mohl dojít k závěru, že přes výše uvedené obecně známé skutečnosti a uvedené indikátory žalobkyně není obětí obchodování s lidmi či osobou, která byla podrobena jiným vážným formám psychického, fyzického nebo sexuálního násilí, a tedy osobou zranitelnou.“

Z odůvodnění rozhodnutí o neudělení mezinárodní ochrany stěžovatelce je patrné, že **OAMP ani v řízení ve věci mezinárodní ochrany nezjistil rozhodné skutečnosti týkající se zranitelnosti stěžovatelky**. Indikátory vedoucí k možnému závěru, že by mohla být obětí obchodu s lidmi, OAMP zlehčil konstatováním, že stěžovatelka vykonávala prostituci dobrovolně.

K tomuto klíčovému tvrzení OAMP, na základě kterého správní orgán opakovaně odmítá zabývat se podrobněji možností, že by stěžovatelka mohla být obětí obchodu s lidmi, se přitom vyjádřil již Nejvyšší správní soud v rozsudku, jímž zrušil rozhodnutí OAMP ze dne

30 V případě stěžovatelky to konstatovala již tehdejší ochránkyně v dopisu ministru vnitra ze dne 19. března 2018, sp. zn. 1908/18/VOP/PJ, kde uvedla: „Jsem si vědoma skutečnosti, že při mém prvotním zajištění Policií České republiky podle zákona o pobytu cizinců stěžovatelka skutečnosti o tom, že se stala obětí obchodování s lidmi, neuvedla. Domnívám se však (mimo jiné i s ohledem na zkušenost s jinými obdobnými případy obětí sexuálního násilí a obchodování s lidmi), že tato skutečnost sama o sobě není důvodem pro závěr, že by tvrzení stěžovatelky byla nevěrohodná. Není nikterak výjimečné, že oběti obchodování s lidmi tuto skutečnost při prvotním kontaktu se státními orgány (obzvláště jejich represivními složkami) neuvedou či zatají s ohledem na trauma, které prodělaly a které jim způsobuje o této zkušenosti hovořit (obzvláště jedná-li se o ženy, které se staly obětí nuceného poskytování sexuálních služeb). Teprve poté, co naváží důvěru s právním zástupcem, psychologem či sociálním pracovníkem, který jim poskytne odbornou pomoc a vysvětlí jejich situaci a význam toho, aby všechny skutečnosti správním orgánům uvedly, se odhodlají o prožitém traumatu vypovídat.“

31 Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 4. února 2020, č. j. 52 A 1/2018-69.

12. dubna 2018 (rozhodnutí o zastavení řízení o žádosti stěžovatelky o mezinárodní ochranu).³² Uvedl: „Žalovaný v napadeném rozhodnutí konstatoval, že nijak nepopírá, že by stěžovatelka provozovala na území Italské republiky prostituci. Stěžovatelka však po celou dobu pobytu nebyla omezena na svobodném pohybu po Italské republice jinou osobou. Z výpovědi stěžovatelky podle žalovaného vyplývá, že nebyla výslovně k prostituci nucena.“³³

Tuto argumentaci vyhodnotil Nejvyšší správní soud konstatováním, že považuje tvrzení OAMP za rozporné s výpovědí stěžovatelky. V této souvislosti soud zdůraznil: „**Obětí obchodování s lidmi může být osoba nejen v případě, že je fyzicky omezena na svobodném pohybu a přímo nucena k prostituci, ale i v případě, že je k této činnosti nucena na základě vyhrožování** (srov. výše uvedenou definici obchodování s lidmi). Žalovaný na jedné straně uvádí, že v zemi působí i státní agentury a nevládní organizace, které pomáhají obětem obchodování s lidmi a nucené prostituce, na druhou stranu odmítá, že by se u stěžovatelky o nucenou prostituci jednalo, výslovně se přitom nevyjadřuje k otázce, zda lze stěžovatelku považovat za zranitelnou osobu“ (zvýraznění doplněno).

OAMP přes tato vodítka Nejvyššího správního soudu své hodnocení stěžovatelky jako zranitelné osoby nijak nepřehodnotil. Nepodpořil je ani relevantními informacemi o zemi původu, a přes citované rozsudky³⁴ nadále zastává názor, že stěžovatelka nemůže být zranitelnou osobou, protože prostituci dle něj vykonávala dobrovolně a nebyla omezena na svém pohybu. Nadále také svůj závěr o tom, že stěžovatelka není obětí obchodování s lidmi, doplňuje informací o tom, že v Nigérii působí státní agentury a nevládní organizace, které pomáhají obětem obchodování s lidmi a nucené prostituce. Tato informace však vytváří značnou vnitřní rozpornost závěru o tom, že stěžovatelka není obětí obchodování. Jinými slovy, pokud není obětí obchodu s lidmi, proč by se tedy dle OAMP měla obracet na neziskové organizace zabývající se pomocí obětem obchodování? Mám za to, že skutečnost, že na místě působí organizace tohoto charakteru, spíše podporuje závěr o tom, že se stěžovatelka skutečně mohla stát obětí obchodování.

Relevantní informace o zemi původu pro vyhodnocení otázky, zda je stěžovatelka zranitelnou osobou a zda je obětí obchodování s lidmi

V rámci šetření podnětu jsem vyhledala informace o problematice obchodování se ženami z Nigérie.³⁵ **Vycházela jsem ze zpráv, které byly dostupné v době rozhodování o žádosti stěžovatelky o mezinárodní ochranu, a které si tedy mohl opatřit také OAMP.** OAMP jednoznačně pochybil tím, že si pro své rozhodnutí neopatřil žádné informace o problematice obchodování se ženami z Nigérie. Zároveň se domnívám, že ve světle

32 Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 31. října 2018, č. j. 6 Azs 275/2018-72.

33 Bod 18 rozsudku.

34 Nejedná se o rozhodnutí soudů přímo ve věci udělení mezinárodní ochrany stěžovatelce, ale o jejím zajištění. Z hlediska posouzení zranitelnosti stěžovatelky však není relevantní, v souvislosti s jakým řízením se soudy k této otázce vyjádřily. V obou případech jde totiž o věcně shodnou otázku – posouzení zranitelnosti. Toto posouzení je jen jedno a promítá se poté do různých postupů a rozhodnutí, které správní orgán vůči žadateli během řízení přijme.

35 Obecně požadavky na obsah a kvalitu zpráv o zemi původu rozebírám podrobněji v části C.2 zprávy.

těchto informací argumenty OAMP, které uvedl na podporu závěru, že stěžovatelka není obchodovanou osobou, neobstojí.

Např. **Ministerstvo zahraničí Spojených států amerických** každoročně vydává zprávu týkající se obchodování s lidmi z Nigérie. Ve své zprávě z roku 2018³⁶ uvedlo, že i v tomto roce bylo obchodování s lidmi v zemi závažným problémem. Nigérie je zdrojovou, tranzitní a cílovou zemí pro ženy a děti vystavené nucené práci a obchodování se sexem. Ženy a dívky jsou oběťmi domácího otroctví a obchodování s lidmi. Úřady identifikovaly během sledovaného období oběti nigerijského obchodování – často zneužívané nigerijskými obchodníky – v nejméně 40 zemích. Nigerijské ženy a dívky jsou vystaveny obchodování se sexem v Nigérii a v celé Evropě včetně Itálie, Španělska, Rakouska a Ruska; dle odhadu v uvedené zprávě 80 procent všech nigerijských migrantek v Itálii je nebo se stane obětí obchodování s lidmi.

Tytéž informace obsahuje i zpráva Ministerstva zahraničí Spojených států amerických z roku 2019,³⁷ rovněž vydaná před vydáním rozhodnutí OAMP o neudělení mezinárodní ochrany stěžovatelce. Tato aktuálnější zpráva obsahuje také informace o určitém zlepšení situace v tomto regionu. Avšak přesto zdůrazňuje data z roku 2015, podle kterých se ze státních příslušníků třetích zemí stávají v EU oběťmi obchodování s lidmi nejčastěji nigérijské státní příslušníci. Většina obětí nigerijského obchodování s lidmi v Evropě přichází ze státu Edo přes Libyi. Před odjezdem za prací do zahraničí se mnoho nigerijských žen účastní tradičního obřadu s knězem džu-džu;³⁸ někteří obchodníci s lidmi využívají tuto tradici a říkají ženám, že musí své obchodníky poslouchat, jinak jim prokletí ublíží, což obětem znemožňuje vyhledat pomoc nebo spolupracovat s donucovacími orgány.

Vláda rovněž spolupracovala na zvýšení povědomí mezi náboženskými vůdci a tradičními komunitami o problematice obchodování s lidmi a využívání džu-džu přísahy/kletby za účelem nátlaku na oběti obchodování. Po zapojení vlády státu Edo a státních úředníků vydal v březnu 2018 Oba z Beninu – nejmocnější náboženský vládce v Benin City – kletbu proti obchodníkům se sexem a zrušil všechna kouzla džu-džu, která byla podána kněžími, aby svázala oběti s jejich obchodovateli, což by mohlo zvýšit identifikaci obětí a ochotu obětí účastnit se soudních řízení proti obchodovatelům.

Role džu-džu se podrobněji zabývalo v roce 2017 **Cambridgeské centrum pro aplikovaný výzkum v oblasti obchodování s lidmi (CCARHT)**.³⁹ Ve zprávě je uvedeno, že role džu-džu je složitá a měla by být chápána v kontextu afrického tradičního náboženství, nikoli jako nějaký druh exotické praxe. Velká část této rituální činnosti spočívá v upevnění dohody a uzavření smlouvy. Obchodované ženy uvádějí, že tyto rituály mohou vyžadovat, aby kněžím odevzdaly osobní oděv nebo svou krev, ochlupení nebo nehty. Tyto rituály

36 USDOS – US Department of State: *Trafficking in Persons Report 2018 - Country Narratives - Nigeria*, 28. června 2018. Dostupné z: <https://www.ecoi.net/en/document/1437604.html> (cit. 29. července 2021).

37 USDOS – US Department of State: *2019 Trafficking in Persons Report: Nigeria*, 20. června 2019 <https://www.ecoi.net/en/document/2010877.html> (cit. 29. července 2021).

38 Jde o prvek původního animistického náboženství v dané oblasti, které zahrnuje práci s magií.

39 CCARHT - Cambridge Centre for Applied Research in Human Trafficking: *Behind closed doors – voices against gender-based violence, human trafficking and modern-day slavery* (Autor: Dr Carrie Pemberton Ford), červenec 2017, s. 62. Dostupné z: <https://www.cte.org.uk/Publisher/File.aspx?ID=192874> (cit. 29. července 2021).

mohou být pro mladé ženy děsivé, zajišťují jejich mlčení a poslušnost. Některé ženy odmítají o rituálech mluvit nebo na ně poukazují jen nepřímo.

Národní agentura pro zákaz obchodování s lidmi (NAPTIP) v Nigérii v příspěvku na Facebooku zveřejněném v říjnu 2017 také popisuje použití vúdú a skládání přísahy: „Není žádným tajemstvím, že jeden z kontrolních mechanismů používaných obchodníky s lidmi vůči jejich obětem je používání vúdú a skládání přísahy, obvykle ve svatyních Ayelala ve státě Edo. Toto vúdú má do nich vnést strach a udržet je loajální za každou cenu“.⁴⁰

Výbor OSN pro odstranění diskriminace žen (CEDAW) v červenci 2017 uvedl, že Nigérie zůstává zdrojem, tranzitní a cílovou zemí pro obchodování s lidmi, zejména ženami a dívkami, za účelem sexuálního a pracovního vykořisťování.⁴¹

K problematice obchodování s lidmi v Nigérii se vyjadřují rovněž média. V srpnu 2016 zveřejnil britský deník The Guardian⁴² článek týkající se obchodování s lidmi mezi Nigérií a Itálií: „Již téměř tři desetiletí funguje mezi Nigérií a Itálií prosperující průmysl obchodování s lidmi. Mnoho odborníků se domnívá, že obchod se ženami začal v 80. letech [...]. Od té doby se odhaduje, že 30 000 nigerijských žen bylo z jejich domovské země prodáno k prostituci a ocitly se na rozích ulic a nevěstinců v Itálii a dalších evropských státech. Více než 85 % těchto žen pochází z nigerijského státu Edo na jihu země, kde obchodníci historicky zneužívali chronickou chudobu, diskriminaci, selhávající vzdělávací systém a nedostatek příležitostí mladých žen, jimž dávali falešné sliby prosperity v Evropě.“

Z citovaných informací je zřejmé, že obchodování se ženami z Nigérie, a to zejména ze státu Edo do Itálie za účelem poskytování sexuálních služeb, je realitou. OAMP si měl citované informace (případně jiné informace, které by byly relevantní) opatřit a hodnocení výpovědí stěžovatelky provést na jejich podkladě.

Zejména na tomto místě považuji za důležité upozornit na fakt, že OAMP na několika místech svého odůvodnění velmi zlehčuje tvrzení stěžovatelky o tom, že prostituci vykonávala a dluh splácela mimo jiné z důvodu svých obav vyvolaných „doo-doo černou magií“. Doslova tvrdí, že ji „nemůže vzhledem k její iracionalitě považovat za reálný nátlakový prostředek“. Jak vyplývá z citovaných informací, jsou právě praktiky spočívající v používání kleteb a přísah, tedy prvků „černé magie“, častým nástrojem nátlaku na oběti obchodování s lidmi. **OAMP dal svým závěrem o jejich iracionalitě a svou neochotou se jimi zabývat najevo zcela zásadní neznalost kontextu problematiky obchodování**

40 (NAPTIP, 30. října 2017) NAPTIP - National Agency for the Prohibition of Trafficking in Persons: Facebook Post, 30. října 2017. Dostupné z: <https://www.facebook.com/NaptipNigeria/posts/1475440479200615> (cit. 29. července 2021).

41 CEDAW - UN Committee on the Elimination of Discrimination Against Women: *Concluding observations on the combined seventh and eighth periodic reports of Nigeria* [CEDAW/C/NGA/CO/7-8], 24. července 2017, s. 9. Dostupné z ecoinet: http://www.ecoi.net/file_upload/1930_1510143183_n1722755.pdf (cit. 29. července 2021).

42 The Guardian: *Trafficked to Turin: the Nigerian women forced to work as prostitutes in Italy*, 7. srpna 2016. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/global-development/2016/aug/07/nigeria-trafficking-women-prostitutes-italy> (cit. 29. července 2021).

s lidmi z Nigérie, kde je rituál džu-džu zcela běžným prostředkem ve smyslu definice obchodování s lidmi.

Stanovisko organizace La Strada

OAMP měl v rámci řízení k dispozici podklad, který se týkal hodnocení stěžovatelky jako oběti obchodování. Šlo o dopis organizace La Strada ze dne 1. 2. 2018, dle kterého jde v jejím případě o oběť obchodu s lidmi. OAMP k němu ve svém rozhodnutí uvedl, „že aby mohl takové posouzení situace žadatelky přijmout jako relevantní pro správní řízení, je nutné, aby zhodnocení splňovalo jisté atributy posudku“.

Takový závěr však nemá oporu v právních předpisech. **OAMP pochybil tím, že odmítl vzít uvedené stanovisko v potaz.** Podklady pro vydání rozhodnutí ve věci mezinárodní ochrany upravuje § 23c zákona o azylu. Podle tohoto ustanovení mohou být podkladem zejména žádost o udělení mezinárodní ochrany a údaje k jejímu doplnění, protokol o pohovoru, přesné a aktuální informace o zemi původu a výsledek lékařského vyšetření zaměřeného na zjištění známek pronásledování nebo vážné újmy. Podle praktického komentáře k tomuto ustanovení: „Podkladem pro vydání rozhodnutí mohou pak být i další materiály shromážděné za účelem zjištění stavu věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, tedy například znalecké posudky, další důkazní prostředky podle správního řádu, expertní analýzy dokumentů, svědecké výpovědi, trestní rozsudky.“⁴³

Ve správním řádu⁴⁴ jsou podklady pro vydání rozhodnutí vymezeny v § 50.⁴⁵ V jeho prvním odstavci jsou demonstrativně vyjmenovány podklady, z nichž může správní orgán při svém rozhodování vycházet. Jde zejména o „návrhy účastníků, důkazy, skutečnosti známé správnímu orgánu z úřední činnosti, podklady od jiných správních orgánů nebo orgánů veřejné moci, jakož i skutečnosti obecně známé“. Správní řád dále rovněž stanoví, že k provedení důkazů lze užít všech důkazních prostředků, které jsou vhodné ke zjištění stavu věci a které nejsou získány nebo provedeny v rozporu s právními předpisy. Jde zejména o listiny, ohledání, svědeckou výpověď a znalecký posudek.⁴⁶

V případě stanoviska organizace La Strada jde o soukromou listinu. Těm se podrobněji věnuje komentář ke správnímu řádu: „Soukromé listiny jsou nejčastěji smlouvy nebo jiné listiny sepsané účastníky nebo jinými osobami, účetní doklady, potvrzení, případně celé spisy. Soukromé listiny jsou i listiny sepsané advokáty. U soukromé listiny je možné zpochybnit jak její pravost, tak i její obsah. Rozdíl mezi veřejnou a soukromou listinou je tedy v důkazní síle. Správní orgán u nich zkoumá zejména formální pravost

43 Chmelíčková, N., Votočková, V. *Zákon o azylu. Praktický komentář*. In: ASPI verze 2021 [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR, a. s. [cit. 29. července 2021] ISBN: 978-80-7552-479-9.

44 Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů.

45 Ustanovení §23c zákona o azylu je vůči úpravě obsaženo ve správním řádu zvláštním ustanovením, které obecnou úpravu podrobněji specifikuje. Obecně lze vycházet i z úpravy podkladů pro vydání rozhodnutí vymezené § 50 správního řádu.

46 Ustanovení § 51 odst. 1 správního řádu.

a věrohodnost obsahu. Správní orgán musí vyhodnotit, zda předkládané listinné důkazní prostředky jsou věrohodné, zda mají vztah k projednávané věci, a jejich důkazní sílu.⁴⁷

OAMP tedy mohl hodnotit pravost dokumentu (zda byl skutečně vydán organizací La Strada) a také věrohodnost informací v něm obsažených, nikoliv jej však odmítnout jako dokument nerelevantní pro správní řízení z důvodu, že „nesplňuje atributy posudku“.

V rámci šetření jsem se seznámila s hodnocením ze strany organizace La Strada. Považuji za důležité zdůraznit, že jde o jedinou expertní organizaci v České republice, která se věnuje problematice obchodování s lidmi a podpoře jejích obětí, a to více než 20 let. Je součástí mezinárodních organizací La Strada International, Platform for International Cooperation on Undocumented Migrants a Global Alliance Against Trafficking in Women. Pracovníci této organizace se se stěžovatelkou setkali dvakrát: v lednu 2018 v Zařízení pro zajištění cizinců Bělá-Jezová a v lednu 2020 v prostorách organizace. Na základě těchto setkání vypracovali stanovisko týkající se identifikace stěžovatelky jako obchodované osoby.⁴⁸ La Strada úvodem zdůraznila, že stěžovatelku identifikovala již v únoru 2018 jako obchodovanou osobu, její hodnocení však nebylo OAMP považováno za relevantní pro nesplnění atributů posudku, o odůvodnění stanoviska ani o posudek však nebyla organizace nikdy požádána. Dále ve stanovisku organizace uvedla, že stěžovatelka splňuje veškeré identifikační znaky obchodované osoby. „Její případ potvrzuje trendy z posledních let a situaci v Nigerii i Itálii a vzájemné propojení těchto dvou států, co se problematiky obchodování s lidmi týče. Až 80 % obchodovaných osob v Itálii pochází z Nigérie, většina ze státu Edo (paní A. také), zároveň až 75 % Nigerijek, které přijedou do Itálie, jsou oběťmi obchodování s lidmi.“⁴⁹ Následně stanovisko obsahuje definici obchodování s lidmi a její jednotlivé znaky jsou postupně rozebrány v kontextu příběhu stěžovatelky se závěrem, že všechny prvky definice jsou v jejím případě naplněny.

Obsah tohoto stanoviska ve velké míře koresponduje s citovanými informacemi o zemi původu a také s tím, jak stěžovatelka v rámci pohovorů popsala svůj příběh.

Pokud považoval OAMP stanovisko organizace La Strada za nedostatečné, bylo na něm, aby si opatřil podrobnější stanovisko, případně aby si opatřil znalecký posudek v dané oblasti. Podle ustanovení § 56 správního řádu: „Závisí-li rozhodnutí na posouzení skutečností, k nimž je třeba odborných znalostí, které úřední osoby nemají, a jestliže odborné posouzení skutečností nelze opatřit od jiného správního orgánu, správní orgán usnesením ustanoví znalce.“

Jak jsem uvedla výše, OAMP má povinnost v souvislosti s poskytnutím údajů k podané žádosti o udělení mezinárodní ochrany určit, zda žadatel o udělení mezinárodní ochrany

47 Fiala, Z., a kol. *Správní řád. Praktický komentář*. Praha, 2020. In: ASPI verze 2021 [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR, a. s. [cit. 29. července 2021].

48 Stanovisko ze dne 10. února 2020 bylo vydáno na žádost právní zástupkyně stěžovatelky pro účely řízení o žádosti o udělení mezinárodní ochrany. Jsem si vědoma toho, že OAMP neměl toto aktuálnější stanovisko k dispozici před vydáním svého rozhodnutí ve věci mezinárodní ochrany, a nemohl je tam vzít v potaz, avšak pro účely této zprávy stručně shrnuji také jeho obsah.

49 Strana 2 stanoviska.

je zranitelnou osobou. Jelikož je zranitelnou osobou také oběť obchodování s lidmi, měl by OAMP také posoudit, zda je žadatel o udělení mezinárodní ochrany obětí obchodování s lidmi. Chybí-li pracovníkům OAMP odborné znalosti pro identifikaci obětí obchodování s lidmi (čemuž nasvědčuje chybějící školení na identifikaci této kategorie zranitelných osob), měl by si OAMP toto odborné posouzení opatřit od jiného správního orgánu, který tyto odborné znalosti má, případně by měl sám ustanovit znalce pro vypracování posudku.

Zároveň není zřejmé, zda v České republice působí znalec zapsaný do seznamu znalců, který by mohl vypracovat znalecký posudek ve věci identifikace oběti obchodování s lidmi. Podle § 24 odst. 1 zákona o znalcích a tlumočnících, účinného ke dni vydání rozhodnutí o žádosti stěžovatelky, přitom orgán veřejné správy mohl za splnění zákonem stanovených podmínek ustanovit znalcem osobu, která není zapsána do seznamu a má potřebné odborné předpoklady pro to, aby podala posudek, a která s ustanovením vyslovila souhlas.

Osoba, která byla podle § 24 odst. 1 zákona o znalcích a tlumočnících ustanovena tzv. *ad hoc* znalcem, tedy musela 1. splňovat požadavek odbornosti a 2. vyslovit souhlas s ustanovením. Odbornost *ad hoc* znalce byla ve smyslu § 11 odst. 2 zákona o znalcích posuzována obdobně jako u nových uchazečů o znaleckou činnost a bylo ji možné ověřit postupem podle § 2 odst. 2 zákona o znalcích a tlumočnících. Domnívám se, že by společnost La Strada, případně její pracovníci, mohli být z důvodu splnění požadavku odbornosti, za podmínky vyjádření souhlasu, ustanoveni *ad hoc* znalcem pro účely identifikace obětí obchodování s lidmi.

Skutečnost, že listina předložená žadatelem o udělení mezinárodní ochrany nemá povahu znaleckého posudku, nemůže být přičítána v neprospěch žadatele. Zároveň není zřejmé, zda v České republice působí znalec zapsaný do seznamu znalců, který by se specializoval na identifikaci obětí obchodování s lidmi. V případě, že nikoliv, OAMP mohl zvážit ustanovení *ad hoc* znalcem právě pracovníky organizace La Strada, a to vzhledem k jejich odbornosti.

V této souvislosti zdůrazňuji také závazky plynoucí z čl. 10 Úmluvy Rady Evropy, podle kterých mají být orgány provádějící identifikaci (tedy i OAMP) proaktivní a spolupracovat také s nevládními organizacemi, které mohou odhalovat oběti obchodování s lidmi.⁵⁰ Jestliže by OAMP dospěl k závěru, že v České republice neexistuje znalec specializovaný na tuto oblast a působí zde však specializovaná nadnárodní nevládní organizace s bohatou historií a know-how v oblasti identifikace obětí obchodování, je třeba její stanovisko považovat za vysoce relevantní. Této otázce se věnovala také expertní skupina GRETA v monitorovací zprávě z roku 2020.⁵¹ La Strada je v této zprávě výslovně uvedena jako součást českého mechanismu pro prevenci a potírání obchodování s lidmi. Dále GRETA

50 SAX, H. In: PLANITZER, J., SAX, H. (eds.) *A Commentary on the Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings*. Elgar Commentaries. Cheltenham – Northampton: Edward Elgar Publishing, 2020. ISBN 978 1 78811 155 3, s. 142.

51 GRETA Group of Experts on Action against Trafficking in Human Beings, *Report concerning the implementation of the Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings by the Czech Republic*. (Zpráva o provádění Úmluvy Rady Evropy o opatřeních proti obchodování s lidmi Českou republikou). Přijata dne 21. listopadu 2019, publikována dne 11. února 2020, s. 16.

ve vztahu k plnění závazků plynoucích z čl. 10 Úmluvy Rady Evropy ze strany České republiky zdůrazňuje, že je vhodné zapojit do procesu identifikace obětí obchodování také tyto specializované nevládní organizace.⁵²

Také z pohledu plnění mezinárodních závazků vyplývá, že měl vzít OAMP stanovisko organizace La Strada v potaz a v řízení se jeho obsahem zabývat. Zvláště v situaci, kdy si je OAMP sám nemusel aktivně vyžádat, stěžovatelka je sama předložila, spatřuji zásadní pochybení OAMP v tom, že toto stanovisko vůbec nezařadil mezi podklady pro vydání rozhodnutí.

Mám za to, že všechny uvedené podklady ve vzájemné souvislosti velmi silně podporují závěr o tom, že stěžovatelka skutečně je obětí obchodování s lidmi, a tedy zranitelnou osobou. OAMP však stěžovatelku nejen nevyhodnotil jako oběť obchodování s lidmi či zranitelnou osobu, ale ke svému posouzení si ani neopatřil žádné informace o zemi původu, stěžovatelkou předložené stanovisko organizace La Strada nevzal v potaz (aniž by měl pro takový postup oporu v zákoně) a její výpověď, tedy jediný zdroj, ze kterého při hodnocení zranitelnosti vycházel, zcela nepřípadně a neodůvodněně zlehčoval. Tuto argumentaci OAMP ve vztahu ke stěžovatelce částečně považovaly za nepřiléhavou již soudy, jak je patrné z výše citovaných rozsudků, částečně ji vyvrací uvedené informace o zemi původu.

C.2 Shromáždění informací o zemi původu pro účely meritorního posouzení žádosti

Aby bylo možné posoudit riziko hrozící stěžovatelce po jejím návratu do Nigérie, bylo nutné posoudit, co jí v zemi původu hrozí. Při posouzení žádosti o udělení mezinárodní ochrany musí OAMP zohlednit všechny významné skutečnosti týkající se země původu v době rozhodování o žádosti, včetně právních předpisů země původu a způsobu jejich uplatňování,⁵³ přičemž se přihlíží k osobní situaci žadatele, včetně takových faktorů, jako jsou jeho původ, pohlaví a věk.⁵⁴ V případě, že pro své tvrzení nemá žadatel žádné důkazy, ukládá kvalifikační směrnice vycházet primárně z informací o zemi původu, pokud mimo jiné „prohlášení žadatele byla shledána souvislými a hodnověrnými a nejsou v rozporu s dostupnými zvláštními i obecnými informacemi o případu žadatele“.⁵⁵

Členské státy přitom zajistí, aby byly získávány přesné a aktuální informace z různých zdrojů, například od Evropského podpůrného úřadu pro otázky azylu a Úřadu vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (UNHCR) a od příslušných mezinárodních organizací pro lidská práva, týkající se obecné situace v zemích původu žadatelů a případně v zemích jejich průjezdu, a aby tyto informace měli k dispozici pracovníci odpovědní za posuzování žádostí a rozhodování o nich.⁵⁶

52 Tamtéž, s. 41.

53 Článek 4 odst. 3 písm. a) kvalifikační směrnice.

54 Článek 4 odst. 3 písm. c) kvalifikační směrnice.

55 Článek 4 odst. 5 písm. c) kvalifikační směrnice.

56 Článek 10 odst. 3 písm. b) procedurální směrnice.

Ustálená judikatura správních soudů také stanovuje, že informace o zemi původu musí být v řízení ve věci mezinárodní ochrany v maximální možné míře 1. relevantní, 2. důvěryhodné a vyvážené, 3. aktuální a ověřené z různých zdrojů a 4. transparentní a dohledatelné.⁵⁷ Nejvyšší správní soud zároveň již v minulosti vytkl OAMP, když „zkoumal pouze obecnou bezpečnostní situaci bez vztahu ke skutečnostem uváděnými žadatelkou“. Nejvyšší správní soud tento postup považoval za logickou chybu, neboť OAMP měl shromáždit zprávy o zemi původu tak, aby bylo na jejich základě možné vyhodnotit pravdivost a věrohodnost tvrzení žadatelky.⁵⁸

V rámci správního řízení, a tedy i řízení ve věci mezinárodní ochrany, je správní orgán povinen zjistit skutkový stav tak, aby byl zjištěn bez důvodných pochybností.⁵⁹ Aby tato zásada materiální pravdy byla dodržena v režimu zákona o azylu, je důkazní břemeno rozděleno mezi žadatele a správní orgán tím způsobem, že správní orgán je zodpovědný za náležité zjištění informací o zemi původu.⁶⁰

OAMP si pro rozhodnutí o žádosti stěžovatelky zajistil čtyři zprávy o zemi původu stěžovatelky, a to zprávu Ministerstva zahraničních věcí USA o dodržování lidských práv v Nigérii za rok 2018 ze dne 13. března 2019, informaci OAMP o bezpečnostní a politické situaci v Nigérii ze dne 19. října 2018, informaci OAMP o Boko Haram v Nigérii ze dne 16. října 2018 a informaci MZV o situaci neúspěšných žadatelů o mezinárodní ochranu po návratu do vlasti a návratu do vlasti po dlouhodobém pobytu v zahraničí ze dne 16. května 2018.⁶¹ **Žádná ze zpráv, které OAMP při posouzení žádosti stěžovatelky použil, neobsahuje informace o fenoménu obchodování žen z Nigérie do Evropy.**

OAMP při svém rozhodování zcela rezignoval na zjištění relevantních informací o zemi původu, které by se týkaly skutečností uváděných stěžovatelkou. Bez těchto informací OAMP nemohl řádně vyhodnotit otázku, zda je stěžovatelka obětí obchodování s lidmi a zda jí v případě návratu do země původu hrozí pronásledování nebo vážná újma.⁶²

C.3 Vedení pohovoru osobou opačného pohlaví za přítomnosti tlumočnicka opačného pohlaví

Podle zákona o azylu z důvodů hodných zvláštního zřetele nebo na výslovnou žádost žadatele o udělení mezinárodní ochrany zajistí OAMP vedení pohovoru, a je-li to v jeho možnostech, i tlumočení osobou stejného pohlaví.⁶³ Tato povinnost OAMP zajistit

57 Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 31. července 2008, č. j. 5 Azs 55/2008-71.

58 Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25. července 2007, č. j. 2 Azs 41/2007-94.

59 Ustanovení § 3 zákona č. 500/2004 Sb., správního řádu, ve znění pozdějších předpisů.

60 Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25. července 2005, č. j. 5 Azs 116/2005-58.

61 Informace OAMP jsou zpracovány na základě zpráv o zemi původu z různých zdrojů.

62 Podle bodu 18 směrnice UNHCR k mezinárodní ochraně: Pronásledování z důvodu genderové příslušnosti ve smyslu článku 1A odst. 2 Úmluvy o právním postavení uprchlíků z roku 1951 a/nebo jejího Protokolu z roku 1967 ze dne 10. května 2002 „[n]ěkteré ženy a děti, které se staly obětmi obchodování s lidmi, mohou mít právo na přiznání postavení uprchlíka podle Úmluvy z roku 1951. Násilný nebo podvodný nábor žen či dětí za účelem nucené prostituce nebo sexuálního vykořisťování je formou genderového násilí, jež může vést i k úmrtí osoby. Lze jej proto považovat za formu mučení a krutého, nelidského nebo ponižujícího zacházení.“

63 Ustanovení § 23 odst. 5 zákona o azylu.

z důvodů hodných zvláštního zřetele vedení pohovoru a tlumočení osobou stejného pohlaví byla do § 23 zákona o azylu zavedena již v původním znění zákona. Důvodová zpráva k tomu uvádí, že „[v] některých případech, kdy úspěšnému provedení pohovoru mohou bránit např. životní zkušenosti žadatelky, bude zajištěno jeho vedení osobou stejného pohlaví“.

Zákon č. 350/2005 Sb. do ustanovení § 23 odst. 3 zákona o azylu doplnil, že bude pohovor veden osobou stejného pohlaví a tlumočení zajištěno osobou stejného pohlaví **také v případě, že o to žadatel požádá**. Důvodová zpráva k tomuto zákonu uvádí, že „[z]akotvení požadavku na přítomnost osob stejného pohlaví, a to jak těch, co provedou pohovor, tak i tlumočnicků, je jednoznačně legitimní, ať už s ohledem na pronásledování, kterému byly osoby vystaveny (například týrané či zneužívané ženy), tak i s ohledem na kulturní odlišnosti. Přitom tlumočení osobou stejného pohlaví je mnohdy dokonce důležitější než vedení pohovoru osobou stejného pohlaví, jelikož fakticky žadatel nebo žadatelka o udělení azylu komunikuje s tlumočnickem, jemu tedy popisuje veškeré důvody, které vedly k odchodu ze země původu k podání žádosti o azyl, tedy informace mnohdy citlivé.“

Komentář k zákonu o azylu k tomuto ustanovení uvádí, že „[t]oto pravidlo nemusí být dodržováno vždy, neboť v některých případech není důvod předpokládat, že by v průběhu pohovoru měly být sdělovány nějaké citlivé či intimní skutečnosti [...]. **V zájmu získání co největšího množství relevantních informací** je proto nezbytné, aby za těchto okolností prováděla pohovor osoba stejného pohlaví“⁶⁴ (zvýraznění doplněno).

Podle praktické příručky úřadu EASO je nutno vyvinout veškeré úsilí na přidělení úředníka a tlumočnicka takového pohlaví, aby se žadatel necítil nepříjemně nebo ohrožený a mohl podat úplnou a přesnou výpověď. To je zásadně důležité v případech, kdy je žadatel obětí znásilnění nebo sexuálního zneužívání.⁶⁵

Se stěžovatelkou byly ze strany OAMP provedeny čtyři úkony, při nichž měla popsat důvody, pro které žádá o udělení mezinárodní ochrany, a to poskytnutí údajů k podané žádosti a tři pohovory. **Poskytnutí údajů k podané žádosti** bylo dne 28. prosince 2017 vedeno pracovníkem OAMP (osobou opačného pohlaví) za přítomnosti tlumočnicka (osoby opačného pohlaví). **První pohovor** se stěžovatelkou proběhl dne 1. února 2018 za přítomnosti pracovnice OAMP (osoby stejného pohlaví) a opět tlumočnicka (osoby opačného pohlaví). **Druhý pohovor** byl se stěžovatelkou proveden dne 7. března 2018 za přítomnosti pracovnice OAMP (osobou stejného pohlaví) za přítomnosti tlumočnicka (osoby opačného pohlaví). **Třetí pohovor** byl se stěžovatelkou proveden dne 14. května 2019 za přítomnosti pracovníka OAMP (osoby opačného pohlaví) a tlumočnice (osoby stejného pohlaví). Těmto úkonům, při nichž měla stěžovatelka vylicit důvody, pro které žádá o udělení mezinárodní ochranu, nebylo ani v jednom případě zajištěno vedení pohovoru a tlumočení osobou stejného pohlaví.

64 KOSAŘ, D., MOLEK, P., HONUSKOVÁ, V. JURMAN, M., LUPAČOVÁ, H. *Zákon o azylu. Komentář*: Wolters Kluwer ČR, 2010, s. 312. ISBN 978-80-7357-476-5.

65 EASO. *Praktická příručka úřadu EASO: Osobní pohovor*. Prosinec 2014, s. 5, ISBN 978-92-9243-427-4. Dostupné z: <https://www.easo.europa.eu/sites/default/files/public/EASO%20Practical%20Guide%20-%20Personal%20interview%20-%20%20CS.pdf> (cit. 29. července 2021).

Ředitelka OAMP ve svém vyjádření k mému dotazu, z jakého důvodu Ministerstvo vnitra nezajistilo vedení pohovoru dne 14. května 2019 osobou stejného pohlaví, uvedla, že k takovému postupu neměl OAMP důvod. Dle vyjádření ředitelky OAMP v případě stěžovatelky nebyly shledány důvody hodné zvláštního zřetele, přičemž o vedení pohovoru osobou stejného pohlaví nepožádala stěžovatelka ani její právní zástupkyně (plná moc k zastupování je ze dne 16. února 2018).

Ředitelka OAMP dále upřesnila, že důvody hodné zvláštního zřetele OAMP neshledal, neboť stěžovatelka neuvedla informaci o tom, že je obětí obchodování s lidmi ani v rámci podání vysvětlení, provedeného Policií ČR dne 21. prosince 2017 za účelem zahájení řízení o vyhoštění, ani v rámci úkonu poskytnutí údajů k podané žádosti. Dále ředitelka OAMP uvádí, že OAMP neshledal důvody hodné zvláštního zřetele pro zajištění vedení pohovoru osobou stejného pohlaví, neboť na straně OAMP vznikly pochybnosti, zda je věrohodná výpověď stěžovatelky o tom, že je obětí obchodování s lidmi. Dále poukázala na rozsudek Nejvyššího správního soudu,⁶⁶ který OAMP nařídil posoudit tvrzení stěžovatelky, že se stala obětí obchodování s lidmi.

Ředitelka OAMP dále uvedla, že provedení pohovoru předcházela dotaz, zda se cítí zdráva a schopna pohovoru, a dle ředitelky OAMP stěžovatelka svým podpisem potvrdila, že je schopna absolvovat pohovor s mužem. Podle ředitelky OAMP lze toto jednání stěžovatelky považovat za „konkludentní souhlas, jakož i potvrzení závěru správního orgánu, že nebyl nalezen důvod hodný zvláštního zřetele, aby pohovor vedla osoba stejného pohlaví“. Doplnila, že stěžovatelka v pohovoru nikdy neuvedla, že nemůže, popř. nechce odpovědět na otázku jí kladenou z důvodu vedení pohovoru mužem. Také uvedla, že v rámci pohovoru dne 14. května 2019 mohla stěžovatelka požádat tlumočnicku o pomoc a změnu osoby vedoucí pohovor.

OAMP pochybil, když se v případě stěžovatelky nesnažil při poskytnutí informace k podané žádosti a pohovorů zajistit přítomnost osob stejného pohlaví, jako je pohlaví stěžovatelky. Uvádí-li OAMP ve svém rozhodnutí, že je obchodování nigérijských žen do Evropy veřejně známou skutečností, měl ke všem úkonům se stěžovatelkou přistupovat obezřetně. Za těchto okolností by OAMP měl u všech nigérijských žen zajistit přítomnost pouze osob stejného pohlaví při provedení veškerých úkonů v rámci řízení ve věci mezinárodní ochrany, v rámci nichž by žadatelé mohli sdělovat citlivé údaje o důvodech, které je vedly k podání žádosti o udělení mezinárodní ochrany. Jsou to především úkony poskytnutí údajů k podané žádosti a pohovory.⁶⁷

Jak bylo opakovaně uvedeno i v důvodové zprávě k tomuto ustanovení, jeho účelem je zajistit pro žadatele o udělení mezinárodní ochrany co nejvhodnější prostředí pro sdělení citlivých či intimních skutečností. **OAMP nemohl předem stěžovatelku vyhodnotit jako nevěrohodnou ve vztahu ke skutečnosti, že je obětí obchodování s lidmi**

66 Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 31. října 2018, č. j. 6 Azs 275/2018-72.

67 Přestože zákon o azylu stanoví povinnost v případě možnosti zajistit přítomnost osob stejného pohlaví pouze ve vztahu k provedení pohovoru, mám za to, že by bylo vhodné obdobně postupovat i při poskytnutí údajů k podané žádosti, neboť i při tomto úkonu by měly být vytvořeny vhodné podmínky pro sdělení veškerých skutečností, které žadatele o udělení mezinárodní ochrany vedly k opuštění země původu a podání žádosti o poskytnutí mezinárodní ochrany.

bez toho, aby pro ni vytvořil vhodné prostředí pro sdělení veškerých okolností jejího odjezdu ze země původu, pobytu v Itálii a odjezdu z Itálie.

Samotné vytvoření vhodných podmínek pro vedení pohovoru neznámá, že OAMP shledá, že je stěžovatelka obětí obchodování s lidmi, případně zranitelnou osobou, ale že jsou okolnosti, které nasvědčují, že by takovou osobou mohla být. OAMP by i v takovém případě po provedení pohovoru (za přítomnosti osob stejného pohlaví) mohl dospět k závěru o nevěrohodnosti žadatele o udělení mezinárodní ochrany, jeho závěr by však již nebyl zatížen procesním pochybením nezajištění a ani nevyvinutí snahy o zajištění vedení pohovoru osobou stejného pohlaví a přítomnosti tlumočnicka stejného pohlaví.

Na povinnost zajistit dle možnosti přítomnost osob stejného pohlaví nemá vliv skutečnost, že právní zástupkyně ani stěžovatelka o přítomnost těchto osob výslovně nepožádaly, neboť **v případě stěžovatelky** (žadatelka o udělení mezinárodní ochrany pocházející ze státu Edo v Nigérii, která do Evropy cestovala přes Libyi)⁶⁸ **byly přítomny důvody hodné zvláštního zřetele pro zajištění vedení pohovoru i tlumočení osobou stejného pohlaví.**

Ani skutečnost, že stěžovatelka uvedla, že se cítí být zdráva a schopna pohovoru, neznámá, že zajištění přítomnosti osob stejného pohlaví nebylo namístě. Účel této otázky je jiný, než je zjištění, zda by žadatel o udělení mezinárodní ochrany mohl poskytnout podrobnější informace o důvodech, které jej vedly k opuštění země původu. **Stěžovatelka si na základě této otázky nemohla domyslet, že dle OAMP odpověď, že je zdráva a schopna pohovoru, implikuje, že by neupřednostnila přítomnost pouze osob stejného pohlaví při popisu intimních okolností jejího odjezdu ze země původu a pobytu v Itálii.**

C.4 Ustanovení ad hoc tlumočnicka pro tlumočení z a do anglického jazyka

Účelem zákona o znalcích a tlumočnících, účinného ke dni vydání rozhodnutí OAMP, bylo zajištění řádného výkonu tlumočnické činnosti v řízení před orgány veřejné moci a upravoval mimo jiné podmínky výkonu znalecké a tlumočnické činnosti.⁶⁹ Tlumočnickou činnost mohli vykonávat pouze tlumočníci zapsaní do seznamu tlumočnicků. Osoby nezapsané do seznamu tlumočnicků mohli být v řízení před orgány veřejné moci ustanoveny tlumočnicky jen **výjimečně** za podmínek stanovených v § 24 zákona o znalcích a tlumočnících.⁷⁰ Podle tohoto ustanovení mohl orgán veřejné moci ustanovit tlumočnickem osobu, která nebyla zapsána do seznamu a měla potřebné odborné předpoklady pro to, aby provedla tlumočnický úkon a která s ustanovením vyslovila souhlas, v následujících situacích 1) v případě, že pro některý jazyk nebyl tlumočnick do seznamu tlumočnicků zapsán, 2) nemohl-li tlumočnick zapsaný do seznamu úkon provést nebo 3) jestliže by provedení úkonu tlumočnickem zapsaným do seznamu bylo spojeno s nepřiměřenými obtížemi nebo náklady.

⁶⁸ Tyto skutečnosti byly OAMP známy již z rozhodnutí o zajištění stěžovatelky.

⁶⁹ Ustanovení § 1 odst. 1 a 2 písm. a) zákona č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, ve znění ke dni vydání rozhodnutí OAMP.

⁷⁰ Ustanovení § 2 zákona o znalcích a tlumočnících.

OAMP v rámci řízení o žádosti stěžovatelky o udělení mezinárodní ochrany využil služeb tlumočnicka pětkrát. Dne 28. prosince 2017, 29. prosince 2017, 1. února 2018, 7. března 2018, ustanovil podle § 24 zákona o znalcích a tlumočnících tlumočnickem pana Q.⁷¹ Z ustanovení tlumočnickem není zřejmé, z jakého důvodu podle § 24 zákona o znalcích a tlumočnících OAMP shledal, že jsou splněny podmínky pro ustanovení osoby, která není zapsána v seznamu tlumočnicků se specializací na anglický jazyk. Samotná skutečnost, že byl tlumočnickem veden v seznamu tlumočnicků se specializací pro pandžábský a urdský jazyk, neměla vliv na povinnost splnění podmínek podle § 24 zákona o znalcích a tlumočnících pro jeho ustanovení k tlumočení z anglického jazyka.⁷²

Dne 9. dubna 2018 OAMP ustanovil podle § 24 zákona o znalcích a tlumočnících tlumočnickem k provádění tlumočnických úkonů spojených s řízením o žádosti stěžovatelky paní W. Z ustanovení tlumočnickem ani v tomto případě není zřejmé, z jakého důvodu podle § 24 zákona o znalcích a tlumočnících OAMP shledal, že jsou splněny podmínky pro ustanovení osoby, která není zapsána v seznamu tlumočnicků se specializací na anglický jazyk.

V České republice je v seznamu tlumočnicků zapsáno pro anglický jazyk 751 tlumočnicků.⁷³ K ustanovení osoby, která není vedena v seznamu tlumočnicků pro anglický jazyk, mohl OAMP přistoupit pouze v případě, pokud by žádný ze zapsaných tlumočnicků nemohl úkon provést, nebo pokud by provedení úkonu těmito tlumočnicky bylo spojeno s nepřiměřenými obtížemi nebo náklady.

OAMP pochybil, když pro tlumočení z a do anglického jazyka ustanovil podle § 24 zákona o znalcích a tlumočnících osobu, která není zapsána do seznamu tlumočnicků se specializací na anglický jazyk. Pro úplnost uvádím, že na nedostatečné posouzení splnění podmínek pro ustanovení tzv. tlumočnicka na slib upozorňovala již tehdejší veřejná ochránkyně práv Mgr. Anna Šabatová, Ph.D., a také její předchůdce JUDr. Pavel Varvařovský.⁷⁴

D. Informace o dalším postupu

OAMP pochybil tím, že se nedostatečně zabýval zranitelností stěžovatelky. Neprovedl identifikaci stěžovatelky jako oběti obchodování s lidmi v souladu s článkem 10 Úmluvy Rady Evropy. Dále pochybil, když nevzal v potaz stěžovatelkou doložené stanovisko

71 Pan Q. je sice veden v seznamu tlumočnicků, ne však jako tlumočnick pro jazyk anglický, ale pro jazyk pandžábský a urdský.

72 Např. podle § 4 odst. 1 zákona č. 354/2019 Sb., o soudních tlumočnících a soudních překladatelích, ve znění pozdějších předpisů, je tlumočnick povinen vykonávat tlumočnickou činnost pouze v jazyce, pro který má oprávnění vykonávat tlumočnickou činnost. Výkon tlumočnické činnosti v jazyce, pro který tlumočnick nemá oprávnění vykonávat tlumočnickou činnost, je přestupkem podle § 37 odst. 1 písm. b) zákona o soudních tlumočnících a soudních překladatelích. Za spáchání tohoto přestupku se uloží pokuta do 300 000 Kč. To ovšem nebrání ustanovení tlumočnicka k výkonu jednorázové tlumočnické činnosti z jiného jazyka, jsou-li splněny podmínky podle § 26 zákona o soudních tlumočnících a soudních překladatelích.

73 Údaj ke dni 11. května 2021.

74 Mgr. Anna Šabatová, Ph.D., na to upozornila ve zprávě o šetření ze dne 20. června 2018, sp. zn. 7456/2017/VOP/BS, a závěrečném stanovisku ze dne 5. března 2019, sp. zn. 7456/2017/VOP/AK. JUDr. Pavel Varvařovský na povinnosti správního orgánu před ustanovením tzv. tlumočnicka na slib upozornil ve zprávě o šetření ze dne 21. března 2012, sp. zn. 2207/2011/VOP/PP.

organizace La Strada. Pochybení shledávám také v tom, že si OAMP v rámci řízení ve věci mezinárodní ochrany nezaopatřil relevantní zprávy o zemi původu stěžovatelky pro meritorní posouzení její žádosti o udělení mezinárodní ochrany a pro vyhodnocení, zda se stěžovatelka stala obětí obchodování s lidmi. Při provedení pohovorů se stěžovatelkou shledávám pochybení v tom, že se OAMP nesnažil u pohovorů zajistit přítomnost osob stejného pohlaví, jako je pohlaví stěžovatelky, a ustanovil *ad hoc* tlumočníka bez posouzení splnění podmínek pro postup podle zákona o znalcích a tlumočnících.

Zprávu zasílám ředitelce OAMP a podle § 18 odst. 1 zákona o veřejném ochránci práv žádám, aby se ve lhůtě 30 dnů od jejího doručení vyjádřila ke zjištěným pochybením a informovala mě o přijatých opatřeních k nápravě. Zpráva shrnuje mé dosavadní poznatky, které mohou být podkladem pro závěrečné stanovisko podle § 18 odst. 2 zákona o veřejném ochránci práv.

O svých zjištěních a závěrech informuji rovněž stěžovatelku.

Brno 16. srpna 2021

Mgr. Monika Šimůnková v. r.
zástupkyně veřejného ochránce práv
(zpráva je opatřena elektronickým podpisem)